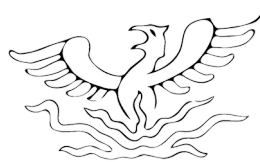

TIDSSKRIFTET FØNIX

*Michael Böss, Den keltiske ånd.
Længsel efter mening og identitet.*

BRIAN PATRICK MCGUIRE
Dr.phil., professor emer.

FØNIX ARG. 2023, s. 218–219

Dette værk er licenseret under en Creative Commons-licens
CC BY-NC-ND 2.5 DK

www.foenix1976.dk

ISSN 2446-175X

Michael Böss, *Den keltiske ånd. Længsel efter mening og identitet.*

Kristeligt Dagblads Forlag, 2023, 418 sider

Michael Böss har skrevet et værk, som begynder med en liste over ”udvalgte begivenheder i Irlands historie,” fra jæger- og samlersamfundet for 10.000 år siden frem til 1923, hvor Irlands regering valgte at fremme det gælliske ”sprogligt og kulturelt”. Det forklares ikke, hvorfor de sidste hundrede år ikke får en lignende oversigt, men kronologien virker som en erklæring om, at dette er et værk om Irlands historie. Böss har dog ikke begrænset sig til Irland, og der er en undertekst, der handler om Vestens og Danmarks historie og specielt den danske folkekirkes begrænsninger og muligheder.

På denne måde er bogen meget ambitiøs og måske til tider overambitiøs, som om Böss ønsker at opsummere, hvad kristendommen i Vesteuropa har magtet, og hvor den er forfejlet.

Bogen kan læses som parløb for en historiker og kulturkritiker, hvor Böss som historiker afslører myter og misforståelser om kelterne som folk og keltisk kristendom som en speciel udvikling af kristen tro. Samtidig ønsker Böss at tage stilling til kristen tro og praksis, og her kommer han tæt på sin egen tro—eller mangel deraf—og må bruge andres tro. Pilgrimspræsten Elisabeth Lidell får lov at komme med det næstsidste ord, og hendes dybfølte tro og erfaring redder det sidste kapitel fra at blive til spredt fægtning. Böss efterlader indtrykket, at han gennem pilgrimsfærd har fornemmet den Gud, som han tilsyneladende ikke tror på, men ønsker at komme i nærheden af.

Bag romantikkens sværmeri om keltisk tro og religion og nutidens søgen efter en miljøbevidst kristendom når Böss tilbage til de irske munke i middelalderen. På bogens sidste linjer skriver han, at vi kan ”stadig lære af dem. Fortiden kan godt pege fremad.” (s. 387) Han har påvist, at de barske retningslinjer, der overleveres af en irsk munk som Columbanus, handler mere om synd og skyld end om glæden ved Guds skabelse. Böss er trofast over for de irske kilder, som kun i begrænset grad fejrer universitets skønhed. Han indser, at deres beretninger lovpriser ensomhed og adskillelse fra samfundet og dermed ikke er specielt egnet for et liv i et fællesskab. Her

kunne han have tilføjet, at Benedikt i sin Regel for munke var langt mere bevidst om behovet for at finde en ordening, hvor mænd eller kvinder kan leve sammen i lovprisningen af Gud.

Adskillige, der søger til Irland eller irske kilder for at finde en oprindelig kristendom, vil blive skuffet af denne bog. Michael Böss er simpelthen alt for kritisk til at tillade den romantisering af kelterne, der de sidste århundreder er opstået. Undertitlen er ægte nok. Bogen handler om ”længsel efter mening og identitet,” men Böss er for disciplineret som historiker til at nøjes med de myter, der er opstået omkring Patrick og Brigid og andre helgener. De forbliver vigtige figurer i fortiden, men alligevel svære at blive klog på.

Bogens første del, ”Den nye spiritualitet,” præsenterer vor tids ønsketænkning, som når Mads Lidegaard og andre har forestillet sig en keltisk religion i fortiden adskilt fra den, der kom fra Rom. Mistænkeliggørelsen af romersk katolicisme er blevet udgangspunktet for en forestilling, som passer fint ind i mange danskeres behov at anse det danske eller det nordiske som adskilt fra det europæiske.

Her har Böss sin kamp med begrebet spiritualitet, som den dag i dag kun har fået en begrænset plads i dansk kultur. Den fører ham ind i Anden del, ”Den nutidige middelalder,” hvor han søger forgæves efter de oprindelige keltere og må konkludere, at de stort set ikke er til at finde. På denne måde når han frem til en omhyggelig kildegennemgang for de irske helgener, samt en pilgrimsvandring i Donegal.

Tredje del er den mest ambitiøse, ”Helhed, identitet og modernitet,” hvor Böss påviser, hvordan kelterne er blevet til, og den romantiske bølge giver dem et liv, de måske aldrig havde i middelalderen. Til sidst har Böss et ”opgør med Luther”, hvor han bruger en del af, hvad der er kommet frem hos adskillige folkekirkelige præster, i et forsøg på at finde frem til en farbar kristendom med eller uden Den Augsburgske Bekendelse.

Dette allersidste afsnit virker for mig som noget, forfatteren kunne have undladt—eller som måske peger i retning af hans næste bog. Læserne vil finde forskellige budskaber hos Böss, der hele tiden bevæger sig mellem nutid og fortid, myte og historie, geografi og kronologi. Men et frelsende element er forfatterens personlige oplevelser. Det er overbevisende at følge hans rejser igennem fortidens og nutidens Irland og hans insisteren på, at fortiden er relevant for nutiden. I en tid, hvor medierne skriger om noget her og nu, giver Böss, hvad franskmændene kalder *la longue durée*, det lange forløb, og her er han til stede i en søgen efter, hvad keltisk kristendom har været og kan blive for os. Jeg kan anbefale bogen for enhver, der ønsker at trænge igennem vor tids overfladiske mediestorm og vil tilbage til kristendommens rødder. Den der søger finder, og her giver Michael Böss en udmærket vejledning i irsk kristendoms historie og spiritualitet.